תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי חתם סופר על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

חידושי חתם סופר על תלמוד ירושלמי תענית

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי חתם סופר על תלמוד ירושלמי תענית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-חתם-סופר-על-תלמוד-ירושלמי-תענית/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
פרק ד 4
הלכה ה 4

פרק א

הלכה א

תני נתפלל ואינו יודע מה הזכיר ר' יוחנן וכו' עיין בהג"מ הלכות תפלה אות ח' ומג"א. ונ"ל דברי ר' יוחנן בנוי על הא דאמרינן בבבלי חגיגה ט' ע"ב אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים וכו' וכתב הוא מפורסם ומקובל שהשונה מאה פעמים וא' לא במהרה הוא שוכח והירושלמי קאי בפסח ובחו"ל שעושין ח' ימים ואע"ג דר' יוחנן הוה בא"י מ"מ כך דרכו לומר הלכה לפני תלמידיו שהיו מחו"ל כמ"ש תוס' שבת דף ט' ע"ב ד"ה הא ע"ש וא"כ הוי מאה פעמים ואחד דוק ותשכח:

פרק ד

הלכה ה

וירא את העגל ומחולות מיכן שלא יהא אדם דן אומדות. וצ"ע הלא הקב"ה כבר אמר לו בשמים ממעל שחת עמך ולא שברם. גם לבאר מה דאיתא לקמן ביקש הקב"ה לחוטפן מידו של משה וגברה ידו של משה וחטפן וכו' נ"ל הכוונה בהיפוך שהקב"ה תפשם בשמים ולא רצה שיורידם לארץ כלל ומשה גבר והורידם כאשר אבאר אי"ה. דהקב"ה רצה שלא יורידם כלל משום ק"ו מפסח דכתיב כל ערל וכו' אך מרע"ה דנם לזכות שאינם מומרים ממש שהשטן הטעה אותם והראום מטתו של מרע"ה באויר ולא היה להם עצה ועשו להם מנהיג אחר כמ"ש רמב"ן בפ' כי תשא. אך הקב"ה ידע מחשבותם אפי' ביום מתן תורה הרהרו בשור שבמרכבה אלא שיראו לנפשם ועתה שמחו שהראה להם מטתו של מרע"ה כדי שיהיה להם תירוץ לעשות עגל וא"כ הוה שפיר ק"ו אך מרע"ה לא ידע מה בלבם ודנם לזכות וגברו ידיו והוריד הלוחות לארץ. וכששמע קול ענות היה יכול לשפוט ששמחים בעגל מה שלא שמחו במתן תורה ושפיר יש ק"ו והיה לו לשברם אך אין לדון באומד עד שראה בעיניו מחולות ושמחתם בעגל אז נתחזק הק"ו מפסח וא"ל הקב"ה יישר כחך:

והובקעה העיר פריך והכתיב בירמיה בט' בחודש וכו' ומשני קלקול חשבונות יש כאן וכן בקרא דיחזקאל דכתיב בא' לחודש משני ג"כ קלקול וגו' עד יעשה זה ראש לחשבונות. עי' פי' ק"ע. ולפע"ד נראה להוסיף כיון שעד עתה היה תלויה בדין וביום שנשבר תם עונך בת ציון ומיד מתחיל נחמה ע"כ מתחיל חודש אחר ונקרא מנחם כמו שאנו נוהגים ע"כ קורא לט' באב א' בחודש. ואמנם בק"ע תמה איך שייך לומר בספרי נבואה קלקול חשבונות. ועוד אפי' תימא ירמיה טעה מרוב צרות שהיה בירושלים אבל

בנבואת יחזקאל שהיה בבבל עם החרש והמסגר גלות יכניה והם ישבו שלוים ושקטים והוא ראה בנבואתו חורבן ירושלים ביום א' באב ואיך טעה בחשבון. ונלע"ד ליישב הכל בעזה"י. בהקדים מה דאיתא בסמוך דלעולם בין בקיעת העיר לחורבן הוא כ"א יום ובין אם תחשוב הבקיעה בט' תמוז היה החורבן א' אב. ואם הבקיעה היה בי"ז היה החורבן בט' באב. עוד אקדים מ"ש לעיל הואיל ותם עינך בת ציון הוא תחילת נחמה מכאן ואילך היינו לקושטא דמלתא. אבל אנשי אותו הדור בבבל לא האמינו זה ונתיאשו ובאו זקני ישראל לפני יחזקאל ואמרו נהיה ככל הגוים כי עבד שמכרו רבו אין לזה על זה כלום והשיב להם ביד חזקה וכו' אמלוך עליכם. ונבוא אל המכוון בעזה"י דאנשי בבל שמעו מהנביאים שלהם ביום א' לחדש שמח צור במפלת ירושלים והם לא הבינו כי ט"ב נקרא א' בחדש על כי תם עונך ע"כ חשבו כפשוטו כי ביום ר"ח אב נשרף בהמ"ק וחשבו כ"א יום למפרע לבקיעת העיר ויהיה ביום ט' תמוז. ויען כי הם ישבו בבבל שלוים ושקטים ולא היה להם שום בלבול הדעת ומכ"ש לנביא יחזקאל ע"כ האמינו זה אמת נכון כי כך היה המעשה. ושוב ביום ה' טבת שאחריו בא הפליט הראשון מירושלים ואמר הוכתה העיר כשאמר להם שנבקע בי"ז בתמוז ונחרבה בט' באב לא האמינו להפליט כי אמרו אתם טעיתם ואנן על נביא שלנו נסמוך. ואפי' אח"כ כשהגיעו להם ספרי ירמיה ושם בודאי היה נכתב י"ז בתמוז נבקע העיר היה מגיהים בו בט' לחדש הרביעי כי הם תלו הכל בקלקול חשבונות. אבל באמת לפי מה שידענו כי תם עונך בת ציון וט' באב נקרא א' לחדש מנחם אין כאן קלקול ולא טעות ואמת נכון כי בי"ז נבקע העיר ובט' נחרב הבית: אמר ר' לוי כתיב אשר יעשה אותם וכו' וחי בהם ואין מאור עיניו של אדם חוזר אלא לאחר מ' יום. פי' כל תענית של יום ולילה. ונ"ל משו"ה ביום הכפורים שנתרצה הקב"ה על העגל קבע תענית לכפר על מ' יום שניים שגרמו למרע"ה להתנפל לפני ה'. וכן גזרו נביאים בט' באב אפי' אין צרה לכפר על מ' יום דמרגלים. ואסתר גזרה תענית ג' ימים שהם ג"פ מ' הוא ק"ך נגד שנותיו של מרע"ה ששמח בו המן שנפל פור בירת שמת מרע"ה. ובזמן שיש צרה ר"ל גזרו ד' תעניתים בשנה ד' פעמים מ' הוא ק"ס כמו פדיון נפש ובמקום קרבנות צבור ממחצית השקל שהוא ק"ס שעורין של כסף: